

Siden sidst

Den 19. marts vågnede vi op til nyheden om, at Danmark var 'i krig med Gadaffi'. Et enigt Folketing havde kl. 0.11 samme nat – efter en næsten syv timers lang debat – givet samtykke til, at "et dansk militært bidrag stilles til rådighed for en international militær indsats i Libyen med henblik på at beskytte civilbefolkningen i landet".

Beslutningen blev truffet, efter at FN's Sikkerhedsråd den 17. marts – med 10 stemmer for og fem (Brasilien, Indien, Kina, Rusland og Tyskland) der undlod at stemme – havde vedtaget resolution 1973, der "giver alle FN-lande tilladelse til – nationalt eller via regionale organisationer eller arrangementer – at tage alle nødvendige skridt for at beskytte civile, der er truet af angreb i landet, herunder Benghazi. Resolutionen udelukkede samtidig "enhver form for fremmed besættelse af nogen som helst del af Libyen".

En steppebrand

Det var den foreløbige kulmination på godt to måneder, hvor nyhederne i stigende grad havde været domineret af beretninger om oprøret i Mellemøsten, der bredte sig som en

steppebrand i regionen. Det arabiske oprør tog Danmark – og Europa – på sengekanten. I Tunesien var magtskiftet nærmest en realitet, før vi opdagede, hvad der var på færde. Midt i december satte en ung tuneser ild til sig selv i protest mod styret, og den 14. januar flygtede landets diktator, præsident Ben Ali, ud af landet efter en måned med stadig voldsommere protester.

Kun få havde set det komme. Som Ulla Holm, seniorforsker ved DIIS og specialist i Nordafrika, sagde til *Politiken* "Vi er meget overraskede alle sammen. Det er ligesom, da Sovjetunionen kollapsede – som ikke blev forudset af ret mange, før det lige pludselig var en realitet".

Næste stop Kairo

Da turen kom til Egypten, var vi advarede, men det betød ikke at vi håndterede det meget bedre: EU var i starten nærmest handlingslammet, og i Danmark var den gennemgående holdning 'vent og se'. Uroen i Egypten brød for alvor løs den 25. januar, men først en uge senere kom EU på banen, da udenrigsministrene den 31. januar mødtes i Bruxelles.

Her opfordrede EU's udenrigschef, Catherine Ashton, Egyptens præsident, Hosni Mubarak, til at starte en "fredelig og åben dialog" med oppositionspartierne, og til at lytte til demonstranterne: "De berettigede protester fra den egyptiske befolkning bør besvares. Deres ønsker om en retfærdig og bedre fremtid bør blive mødt med hurtige, konkrete svar og med reelle handlinger".

Opfordringen til Mubarak om at lytte til befolkningens krav om reformer blev bakket op af udenrigsminister Lene Espersen, der ønskede en markant reaktion fra EU-landenes side. Til gengæld afviste hun i lighed med en række af de øvrige udenrigsministre at fremsætte konkrete krav til Mubarak om at trække sig fra præsidentposten. Synspunktet blev bakket op af de to tidligere udenrigsministre Niels Helveg Petersen og Mogens Lykketoft. Kun Villy Søvndahl opfordrede direkte Mubarak til at træde tilbage.

Scenen gentog sig, da stats- og regeringscheferne nogle dage senere mødtes til topmøde. I en erklæring opfordrede de endnu en gang Mubarak til at undgå politisk vold og begynde en politisk reformproces med henblik på frie valg: "Denne proces må begynde nu, folkets demokratiske forhåbninger bør opfyldes gennem en dialog og politisk reform med fuld respekt for menneskerettighederne"

En uge – og mange voldsomme demonstrationer – senere havde pi-

ben fået en anden lyd. Efter et møde i Udenrigspolitisk Nævn den 11. februar sagde statsminister Lars Løkke Rasmussen: "Mubarak er historie, Mubarak skal gå af. ... "Vi har et regime nu, som er færdigt, det er historie. Nu er det tid til demokrati". Samme dag trådte Mubarak tilbage og overdrog magten til militæret.

Allerede den 5. februar var Mogens Lykketoft nået til samme resultat. I en tale på Rådhuspladsen i forbindelse med en demonstration arrangeret af egyptere i Danmark sagde han: "Vi støtter det folkelige oprørs ubetingede krav om Mubaraks afgang nu"

Ordens-uvæsen

Det 'arabiske forår' kom uventet, og kun de færreste havde fantasi til at forestille sig, hvor hurtigt det ville sprede sig. Derfor gav det heller ikke anledning til de store overskrifter, da regentparret i begyndelsen af februar rejste på officielt besøg i Bahrain hos (den selvudnævnte) kong Hamad bin Isa al-Khalifa, der i samme anledning modtog Storkorset af Dannebrogordenen.

Kun en enkelt – *Politikens* Anders Jerichow – gav den 10. februar udtryk for sin forundring i en artikel, hvor han bl.a. skrev: "Hvem har nu lokket Hendes Majestæt Dronningen på glatis? Egyptens diktator, Hosni Mubarak, som hun har givet Elefantordenen, er ved at blive kas-

seret af sit eget folk efter 30 års magtmisbrug. Men sandelig om ikke Margrethe i fredags satte en ny dansk orden på endnu en diktators bryst. ... Den slags gør dronningen ikke af sig selv. Nogen i Udenrigsministeriet har svigtet hende. ... De har også svigtet bahrainere og svigtet dansk udenrigspolitik. Det kan aldrig være i Danmarks interesse at hyldede et diktatur, der er dømt til historiens skraldespand”. Barske ord fra en klog og normalt afdæmpet mand.

Med til historien hører, at demonstrationerne kort tid efter nåede Bahrain, hvor styret har slået hårdt ned på de prodemokratiske demonstranter med hundredvis af sårede og adskillige dræbte til følge.

Enighed – om hvad?

Da Libyens diktator, Muammar Gaddafi, den 16. marts meddelte, at hans styrker ville indlede angreb på oprørernes hovedby, Benghazi, var bægeret fyldt, og et enig folketing besluttede få dage senere, at Danmark skulle deltage med seks F-16 jagerfly i den internationale militære indsats i Libyen.

Enigheden var historisk, fordi det var første gang, at Enhedslisten støttede en militær operation. Men allerede få dage efter opstod der tvivl om, hvad man egentlig var blevet enige om.

Der har hersket tvivl om midler og mål og tidshorisont. SF's uden-

rigsfører Holger Nielsen ville på et tidspunkt ikke udelukke, at det kunne komme på tale at indsætte landtropper, hvilket straks blev afvist af Venstres udenrigsordfører, Michael Aastrup Jensen, fordi det var i modstrid med FN's mandat.

Der er heller ikke enighed om målet. Ifølge Venstre kan det blive nødvendigt at fjerne Gaddafi, mens Socialdemokraterne ikke ser det som et mål at få ham væltet. Og med hensyn til tidshorisont håber Socialdemokraterne, at der kan komme reelle forhandlinger i gang mellem regimet og oprørerne inden årets udgang, mens Venstre trækker grænsen allerede ved september.

I slutningen af marts meddelte Enhedslisten så, at det ikke længere kunne støtte operationen, fordi den nu ikke længere handlede om at beskytte civile, men havde udviklet sig til deltagelse i en borgerkrig.

Ligesom et enig Folketing i starten bakkede op om den danske krigsdeltagelse, så gjorde en stort set enig presse det også. Der blev i begyndelsen kun stillet få kritiske spørgsmål, for som Lasse Jensen skrev i en kommentar i *Information*: “Den fjerde statsmagt afspejler den politiske og stemningsmæssige virkelighed. Den går alt for sjældent mod strømmen. Og som alle andre statsmagter er den patriotisk”.

Brita Vibeke Andersen er cand. scient. pol., fuldmægtig i Det Udenrigspolitiske Selskab og redaktør af Udenrigs.